

درک رنگ و نور

مفاهیم رنگ

تأليف: جلال شباهنگی

www.ketab.ir

نشر ژاله
Jaleh Publication

شبهاننگی ، جلال -
درک رنگ و نور / مصعبی و نا
جلال شبهاننگی
تهران : ژاله ، ۱۳۹۲ .
۱۷۶ ص : مصور .

ISBN 978-964-314-304-3

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات
عنوان روی جلد: درک رنگ و نور
کتابنامه: ص. ۱۷۶ .
ND۱۹۹۲/ش۲۵۲
۱۳۹۲

۳۱۹۵

کتابخانه ملی ایران

درک رنگ و نور

تألیف و گردآوری : جلال شبهاننگی

ترجمه انگلیسی : جلال شبهاننگی

طراح جلد: مصطفی اسداللهی

صفحه آرایشی ، حروف نگاری و امور اجرایی : نشر ژاله

اینفوگرافی و چاپ : چاپ شمسه خوش نگار

چاپ اول : ۱۳۹۲

تیراژ : ۱۰۰۰ نسخه

ناشر : نشر ژاله

حق چاپ محفوظ

نشر ژاله

تهران - خیابان استاد مطهری ، خیابان ترکمنستان ، کرچه افرآ ، پلاک ۶
تلفن : ۰۲۷-۸۴۲۰۰۳۷ - شماره : ۰۲۸-۸۴۲۰۰۳۸

۱۶.....	رنگ در فرهنگ.....
۱۸.....	شفابخشی رنگ.....
۲۰.....	تغییرات مربوط به علم و نور رنگ.....
۲۱.....	درک رنگ.....
۲۳.....	سابقه ی تاریخی.....
۲۷.....	نظریه های مختلف درباره ی رنگ.....
۳۱.....	گردونه های رنگ.....
۳۸.....	درخت مانسل.....
۴۰.....	صفات رنگ.....
۴۲.....	رنگ و ماده ی رنگی.....
۴۲.....	روابط در رنگ ها.....
۴۴.....	دورنمای کار مرا به وحشت انداخت.....

۴۵	پویایی شناسی رنگ
۴۵	روان شناسی رنگ
۵۰	اخذ معنی در رنگ
۵۱	بسط و گسترش کاربرد رنگ
۵۵	رنگ در اشارات مردمی
۵۷	رنگ در عمل
۵۹	پیچیدگی در رنگ موضعی
۵۹	رنگ موضعی و رنگ دلخواه
۶۰	مایه رنگ ترکیبی با نقالینه ها
۶۲	رنگ های سرد و رنگ های گرم
۶۳	تجزیه و تحلیل اسیدها در رنگ
۶۵	استفاده نمادین از رنگ
۶۶	گام های رنگ
۶۶	کنترل ارزش رنگ
۶۸	کنترل رنگ
۶۹	کنترل شدت رنگ
۷۲	حدود زمینه ها
۷۳	ارزش و شدت رنگ
۷۴	فاصله ی سه رنگی
۷۵	محدوده ی رنگ مکمل
۷۵	محدوده ی زمینه ها در سه رنگ
۷۷	دینامیک رنگ
۷۸	تباین ارزش
۷۹	تباین رنگ
۸۰	تباین شدت
۸۳	گسترش ارزش های سبک
۸۳	تباین حرارتی

۸۵	سردی و گرمی رنگ
۸۵	فواصل یا صفحات مکمل
۸۵	جدایی تباین
۸۸	تابش رنگ
۸۹	رنگ در طبیعت
۹۰	ماده ت رنگ
۹۱	رنگ های محدود
۹۲	توالی بر پایه ی یک رنگ
۹۳	توالیته بر پایه ی اجزای رنگ
۹۳	توالیته با نوع تولید
۹۴	اندازه ی توالی
۹۴	رنگ و نور
۹۶	تابیعت و توالی در احساس رنگ
۹۶	ارزش و شدت
۹۷	ابعاد رنگ
۱۰۰	چهار تعبیر بر روی گردونه ی رنگ
۱۰۰	رنگدانه ها
۱۰۲	رنگ
۱۰۶	دگرگون شدن رنگ های خالص
۱۰۶	درخشندگی رنگ
۱۱۰	نقش رنگ در زندگی امروز
۱۱۰	دکوراسیون دوران کهن
۱۱۲	رنگ های موجود در طبیعت
۱۱۳	رنگ و ارتباط رنگی
۱۱۳	خاطره ی رنگ - حافظه ی بصری
۱۱۳	هارمونی رنگ و موسیقی
۱۱۵	رنگ در تشخیص بیماری ها

۱۱۷	اندازه ی رنگ.....
۱۱۸	رنگ در قلمروی انسان.....
۱۱۹	آموزش رنگ.....
۱۲۰	فرهنگ رنگ.....
۱۲۰	اشبَاء رنگ ها.....
۱۲۰	عکس العمل (واکنش) رنگ.....
۱۲۲	قنار و حجم رنگ.....
۱۲۲	نور های رنگ و سیستم های رنگ.....
۱۲۴	عمرکرد رنگ.....
۱۲۵	ارتباط رنگ غذا - مزه - محصول.....
۱۲۶	رابطه ی بین رنگ و مزه.....
۱۲۷	چشم انسان و سافت های مربوط به آن - پیچیدگی چشم انسان.....
۱۲۹	بعضی همبستگی های بین اختلال و کنشی.....
۱۳۰	مقطع چشم آدمی.....
۱۳۱	مخروط ها.....
۱۳۱	میله ها.....
۱۳۲	مقایسه ی چشم با دوربین.....
۱۳۶	وزن رنگ.....
۱۳۷	ارتباط رنگی.....
۱۳۹	تابعیت و توالی در احساس رنگ.....
۱۳۹	ارزش و شدت.....
۱۳۹	مکمل های روانی.....
۱۴۰	های کی ها High Key.....
۱۴۰	ارزش های رنگی با نسبت های بالا.....
۱۴۰	میدل کی Middle key.....
۱۴۰	ارزشهای رنگی با نسبت های متوسط.....
۱۴۱	لوکی Low Key.....

۱۴۱.....	ارزش های رنگی با نسبت های پایین
۱۴۲.....	ارزشهای رنگی
۱۳۳.....	فواصل همانند
۱۳۴.....	فواصل سه ضلعی
۱۴۴.....	تونالیته ی رنگ
۱۴۵.....	اصول ترکیب رنگ
۱۴۵.....	ترکیب یا اختلاط فزاینده برای ساختن یک ماده ی تازه
۱۴۶.....	ترکیب یا اختلاط کاهنده برای ساختن یک ماده ی تازه
۱۴۷.....	الحاق مکمل
۱۴۷.....	ارتباط بصری رنگ های مکمل
۱۴۸.....	هماهنگی های یک
۱۴۹.....	هماهنگی های متشابه
۱۵۴.....	هماهنگی های مکمل
۱۵۹.....	هماهنگی های متعادل
۱۶۴.....	هماهنگی های مسلط
۱۶۷.....	کاربرد کنتراست ها
۱۶۸.....	هماهنگی بین مکمل های خالص
۱۶۸.....	اختلاف شدت مکمل های هماهنگ
۱۶۸.....	هماهنگی بین مکمل های هم مایه
۱۶۹.....	هماهنگی به وسیله ی نیم کنتراست
۱۶۹.....	تونالیته مکمل های مختلف هماهنگ
۱۷۰.....	هماهنگی در تقالیته
۱۷۰.....	هماهنگی به وسیله ی سایه
۱۷۰.....	رنگ در تاریخ
۱۷۲.....	استفاده روان شناسانه از رنگ
۱۷۴.....	رنگ و هنرمند معاصر

کتاب و یاد خدا

آموزش پایه و مبانی هنرها در مدارس دانشکده های هنر، جزء اصول، قوائد و برنامه های این مراکز آموزشی است. در اختیار داشتن منابع کافی و مناسب می تواند کمک شایانی به دانشجویان و هنر و یاران این دانشکده ها کند. در باره ی مبانی هنرهای تجسمی و عناصر بصری کتاب های مختلفی نوشته شده است. متأسفانه درباره ی رنگ و مطالعات آن به نسبت کتاب کمتری منتشر شده و کتاب های انتشار یافته بیشتر در حوزه ی رنگ و خصوصیات رنگ است. کتاب حاضر، تلاشی در جهت ارتقای سطح دانش بصری در حوزه ی رنگ بوده که با هدف پژوهش در باب رنگ بر اساس دانش مولف در این زمینه کافی در این باره به نگارش درآمده است. نشر ژاله افتخار دارد، این کتاب را در جهت همراهی با جامعه ی هنری و دانشگاهی چاپ نموده و امید آن را دارد که مورد اقبال هنرمندان، دانشجویان، طراحان و معماران قرار گیرد. تا در این وانفسای بازار نشر تائیدی بر زحمات مولف باشد.

نخستین بار که با نام جلال شباهنگ آشنا شدم، در مطلبی بود که مجله ی رودکی اوایل دهه ی پنجاه درباره ی او نوشته بود من دوران دانشجویی را می گذراندم و طبق عادت مألوف، به مجلات و نشریات ادبی و فرهنگی آن روزگار سرکی می کشیدم. عکس و چهره ی جلال همچون در دهتم بود که اوایل دهه ی هفتاد در گروه تجسمی دانشکده ی هنرهای زیبا از حرکت با وی آشنا شدم؛ بشاش و سرحال و شوخ طبع، حرکات و سخنانی که مرا با طنز مبدل می کرد و طنز را به جد و برای هر کدام، صد کلام داشت. به گمان من حالاتش در آثارش هم سرریز شده است.

در گروه تجسمی با دو دانا دل دیگر نیز آشنا شدم؛ مرتضی ممیز و محمد احصایی. این سه تن بار تدریس عملی تجسمی را به دوش می کشیدند؛ جلال تصویرسازی را، مرتضی ممیز ارتباط تصویری را و محمد احصایی تایپوگرافی را. چندی بر نیامد که جلال، بی هیاهو و خود خواسته ولی دلخور، از گروه جدا

و بازنشست شد و دیگر هم با همه ی درخواست دوستان به دانشکده برنگشت. محمد احصایی هم چند سال بعد از گروه کناره گرفت و متقاعد شد و مرتضی ممیز هم به رحمت خدا رفت.

حال که به آن روزها فکر می کنم، می بینم که عشق به تدریس، این سه تن بزرگوار را واداشته بود تا با درشتی ها و زمختی های روزگار بسازند و شاگردان زیادی را پرورش دهند که امروزه از سرآمدان هنر گرافیک و تصویرسازی این مرز و بوم اند. این سه تن از ستون های محکم هنر گرافیک ایران اند. جلال با شوخ بعد از نرمدلی در دل دانشجویان جای داشت و دارد. به نظر می رسد که دو خصوصیت در او دیده می شود: یکی عشق و علاقه به آموزش آموزه ها و تجربه هایش و دیگری عشق به تصویر سازی و نقاشی. علاقه اش به ورزش، به ویژه فوتبال، خود مقوله ی دیگری است.

جلال هنرمندی است نه رایج است و نوپرور و گریزان از هیاهو و هوچی گری. در انزوای خود هنرمندی زیبایی و طرب انگیز است. مشاهده ی آثارش حال و هوایی در انسان برمی انگیزد که دور از عقل پیش اندیش است. ترا از تپه ماهورهای آرام و ساکن و خلوت دشت های بی انتها و کوره راه های اسطوره ای و رویایی گذر می دهد و وارد گلستانی آکنده از سمفونی گل های رنگارنگ و بلبلان آواز خوان و مناظر شیشکین وار می کشد. حکایت می کند که این چه حالتی است! چه احوالاتی است! چه تضاد است! چه نقاشی در درون او نهفته که این سان ذهن و ضمیر انسان را به بازی می گیرد. گرایش های متفاوت از درون آن سر بر می کشد و ساخته ها را گسیخته و دوخته ها را ریخته می کند! جلال در تپه ی ماهورهایش از سنت می گسلد و گرایش مدرن را به سر برده یکم پیش رو می گذارد و در منظره پردازی هایش نفس آدم را می برد. بس که در ژرفای طبیعت، جنگل و دار و درخت، دری به رویت می گشاید چهار تاق رو به سوی صفا و سادگی و صمیمیت و آکنده از نور و رنگ. وقتی گل و مرغ های او را می بینی که بر چهل غزل حافظ نقش زده، کله ات خالی می شود از این همه زیبایی و رنگ. رنگ ها و طرح ها یک بند باهات حرف می زنند. انگار فکر

میکنی رنگ ها قال می کنند و صدایشان همه جا را یکدست و یک صدا و همنوا
ور می دارد و تو سیر نمی شوی از شنیدن این همه آهنگ هماهنگ ضرباهنگ
های رنگ هنرمندانه ی جلال. جلال در گل و مرغ هایش مرز های سنت صفوی و
زند و قاجار را می شکفت و وارد ساحت دنیای مدرن می شود یعنی که بازیابی
و بازسازی الگویی کهن با زبانی مدرن و شوخ و شنگی و شادی و شاد خواری
جدید آکنده از آمیزه های زیبایی از رنگ هایی که می دانم جلال عاشق آن است.
می بینم که پوشش و تلاش ذهنی جلال را عشق به رنگ، رنگین کرده. دغدغه
ی ذهنی او رنگ است و طرح و رنگ، نفس حرف زدن در دست های او ندارد.
سال ها است که تلاش می کند با رنگ روشن کرده و هست و نیست آن را در آورده و
با چشم و دس پاک رنگ را پاک مقهور قلمویش کرده و پاک در آثارش به کار
گرفته است. باور نمی کنم؟ پس با دقت سری به آثارش بزن؛ از تپه ماهور ها تا
گل و مرغ های غزلیات حافظ و منظره پردازی های پاک و راوک او از طبیعت.
شنیدن داستان رنگ از تالیفات و نوشته های جلال شنیدنی است و خواندنی. این را از دل
می گویم، کتاب را بخوان تا ببینی چه می گویم.

ی-آژند

۹۲/۵/۲۵

WWW.KETABOJIR